

ПРАЙШЛО больш месца, як закончыўся Трэці з'езд пісьменнікаў ССРР. Рашэнні гэтага з'езду, прынятыя ЦК КПСС з'езду і правамі Мікіты Сяргеявіча Хрушчоў, праслаўнага бацькоўскага клопатамі і шчырымі парадзімі, з'явіліся для ўсіх савецкіх пісьменнікаў баявымі праграмнымі дакументамі ў іх далейшай творчай дзейнасці. З'езд звярнуў увагу ўсіх літаратараў на тое, каб яны яшчэ больш умяцоўвалі сувязь з жыццём народа і ясна павышалі сваё майстэрства, стваралі новыя, высаякасныя мастацкія творы пра жыццё і працу савецкіх людзей — будаўнікоў камуністычнага грамадства.

«Высокае прызнанне савецкіх пісьменнікаў, — падкрэсліваецца ў прынятым ЦК КПСС Трэцім з'езду пісьменнікаў ССРР, — праўдзіва і ярка раскрывае прыгажосць працоўных подзвігаў народа, грандыёзнасць і веліч барацьбы за камунізм, выступаюць палымымі прапагандамі сямігадовага плана, усяляюць багаты і энэргія ў сэрцы савецкіх людзей, выкароўваюць перажытыя кампаты і свядомасці людзей, дапамагаюць ліквідацыі ўсёго таго, што яшчэ перашкаджае нашаму руху наперад».

Партыя цэніць і паважае працу пісьменнікаў. Яна вучыць іх быць заўважнымі на перадавых пазіцыях барацьбы за ўсё лепшае, перадавое, ісці ў нагу з жыццём, праўдзіва і ярка адлюстроўваць нашу рэалінасць, пошуку велічын падаз і гераічных подзвігаў.

Велічым падзеямі насматра на бурнае кіруючае жыццё. Зусім наўдана закончыў сваю работу чарвеньскі Пленум ЦК КПСС, які разгледзеў важнейшыя пытанні далейшага барацьбы за ўмяцанне магучаснасці нашай сацыялістычнай Радзімы. Савецкія людзі з неабавязковым творчым уздымам сустралі рашэнні гістарычнага Пленума. Калектывы многіх прадпрыемстваў датармінавана выканала падаваць план першага года сямігадовага на выпуску прадукцыі. У цэлым па краіне прыёмсячыны план выпуску валавай прадукцыі прамысловасці выкананы на 105 працэнтаў. У параўнанні з аднаведным перыядам мінулага года аб'ём прамысловай прадукцыі ў студзені — маі 1959 г. павялічыўся на 11 працэнтаў.

Колькі за гэтымі лічбамі жывых людзей, сапраўдных гераюў мірнай стваральнай працы. Яны ўсёды — на буйных заводах і невялікіх прамысловых прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах, у тайзе і ў бяскарыін стэпах, у шматлюдных сталіцах і там, дзе жыццё, працуючы савецкія людзі. Абавязак пісьменнікаў не толькі заўважыць гэтых людзей, але і расказаць аб іх жыцці, працы, жывым палымымым уславліваючы веліч іх працоўных подзвігаў.

Беларускім пісьменнікам ёсць аб чым пісаць. У нашай рэспубліцы будучыня такія вялікія гіганты сямігадовага года, як Старобінскі калійны камбінат, Палацкі нафтаперапрацоўны завод. Яны будуць мець вялікае значэнне ў гаспадарчым жыцці не толькі Беларусі, але і ўсёй краіны. Поўным ходам ідзе будаўніцтва новых заводаў, фабрык, гідрэлектрастанцый. Дзесяткі прадпрыемстваў, заводаў і фабрык перабудоўваюць зарад сваю працу ў святле рашэнняў чарвеньскага Пленума ЦК КПСС, каб выканаць баявыя заданні па ўсямернаму паскарэнню тэмпаў тэхнічнага прагрэсу.

Будулі сямігадкі, цахі, палі чаканя пісьменнікаў. Гэта — асабліва спрыяльная часіна для таго, каб кожны літаратар змог павышаць на той або іншай будулі, у тым або іншым калгасе, паглядзець сваімі вачыма, як працуюць людзі, пахчы разам з імі ў інтэрнаце, ці на палывым стале, убачыць новых жывых гераюў сваіх будучых твораў, узба-

Магазін замежнай кнігі

Многім быў добра вядомы невялікі аддзел замежнай літаратуры ў адзінаццатай кнігарні сталіцы. Тут у асноўным былі кнігі пісьменнікаў краіны народнай дэмакратыі. Аматыры кнігі часта заходзілі сюды і цікавіліся творамі, якія паступілі ў кнігарню з Румыніі, Балгарыі, Польшчы. Але трэба прызнаць, што работа аддзела не зусім задавальняла наведвальнікаў магазіна. Аддзелу быў адрэзаны невялікі куточак, многа кніг знаходзілася пад прылукі, многа да якіх чытач не меў доступу. Дзімы ў культурным жыцці сталіцы аддзела значна падаў.

Адуж сцен абсталювання прыгожы стэлажы. Да іх падыходзіць наведвальнік. Кожны можа выбраць неабходную кнігу. А выбраць ёсць што. Вось аддзела з наліліска: «Кітайская Народная Рэспубліка», «Польская Народная Рэспубліка», «Чэхаславацкая Народная Рэспубліка», аддзел з румынскай і нямецкай літаратурамі.

Асабліва многа кніг дасталі нашы сябры з Польшчы. Тут тавары А. Мічэніч, Г. Сікевіч, К. Брандас, Ю. Тувіма, Л. Кручубоўскага, многа збору сучасных польскіх песень, слоўнікі, анталогіі. Есць і «Два капітаны» Каверына.

Не менш кніг і на нямецкай мове.

У Гродна на Савецкай плошчы заканчваецца будаўніцтва Палаца культуры тэкстыльчыкаў для рабочых тонкасувоўнага камбіната. Фота М. Мішкоўна.

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 53 (1379)

Серада, 8 ліпеня 1959 года

Цана 40 кап.

Пачэсны абавязак пісьменніка

Велічым пачэсным абавязкам нашым літаратура-мастацкім часопісам. Радзімым часопісам павінны працаваць у пэсным кантакце з пісьменнікамі, раіцца з імі, абмяркоўваць разам творчыя пытанні, падказваць тэмы. Але, нажал, гэта работа ў нас пакуль што вельмі слаба. Нашы тоўтыя часопісы не могуць пахваліцца, што на іх старонках выступілі ў гэтым годзе з нарысамі на велічым тэмы пісьменнікі. Праўда, у гэтых адносінах вылучаецца часопіс «Маладзечна». Амаль што ў кожным нумары на яго старонках можна прачытаць нарыс, прысвечаны сённяшніму жыццю рэспублікі, новабудовам, калгасам, жыццю і працы нашай моладзі. Толькі ў апошніх двух нумарах пад рубрыкай «Дарогі сямігадкі» тут былі змешчаны цікавы нарыс С. Кухарова «Полісты» — аб будаўніцтве Старобінскага калійнага камбіната, рэпартаж А. Дзілава і П. Шацнерска «На Украіне Матілева» — аб рабочым камсамольшчыку на адной з ударных будоўляў, і іншыя матэрыялы. Шкава ў часопісе вядучы раздзел «Навука і тэхніка». «Гары, камсамольскі аганек» і іншыя, у якіх выступаюць не толькі пісьменнікі, але і шматлікія чытачы. На жал, гэтага негата сказаць пра часопіс «Полымя» і «Беларусь». Мастацкі нарыс і публіцыстычны артыкул аб паслявоенам выкананні савецкімі людзьмі сямігадовага плана тут — рэдкія гасці. У часопісе «Беларусь», напрыклад, за паўгода з'явіліся на гэту тэму толькі два нарысы: П. Валкава «Першы радасці» — аб будаўніцтве Барозувскага ДРЭС (№ 6) і М. Сталарава «Перадзвіжкі будні» (№ 4) — аб калгасе «За Радзіму» Гомельскай вобласці, які кіруе вопытным, заслужаным грамадзянскім дзеяч, камуніст Паліна Нікітаравна Кавалева — дэлегат на XXI з'ездзе КПСС.

У часопісе «Полымя» чамусьці зусім няма матэрыялаў, прысвечаных сямігадоваму плану. На працягу паўгода тут з'явіліся толькі адзін нарыс П. Кавалева «Сярод людзей», надрукаваны ў першым нумары.

Сваё пісьменніцкае БССР, яго друкаваныя органы павінны звярнуць асабліва ўвагу на тое, каб у кожным нумары часопісаў былі нарысы, публіцыстычныя артыкулы, цікава зробленыя рэпартажы, якія б расказвалі чытачам аб ходзе будаўніцтва новых гігантаў сямігадкі, аб тым, як пачыналася гэта будаўніцтва, як жыццё і працуюць там людзі, як перадавальваюцца цяжкасці.

Пачэсная роля ў справе прапаганды сямігадкі, яе новабудоўляў, яе

З гарачым энтузіязмам

У дні работы чарвеньскага Пленума Цэнтральнага Камітэта КПСС мы з пачаткам Сяргеем Грахоўскім былі на будаўніцтве Палаца нафтаперапрацоўчага завода — аднаго з буйных дзеячых самігодкі. С. Грахоўскі прыехаў сюды ўжо ў каторы раз, я — першы раз.

Убачанне і пачуццё ўразада мяне размахам і тэмпамі будоўлі, узасцілі толькі для нашай краіны з яе велічымі планами і невычарпальным працоўным энтузіязмам людзей.

Усяго год таму назад у гэтым месцы каля Давінаў стала невялікая вёска Слабада, яе бы прышчытаў дэсам да ракі, расціліся ціхія паліны, засеяныя жытам і ярыной, сагналі, вакол панавала спрадвечная цішыня. Цяпер жа мы бачым тут сапраўдны горад у разгар будоўлі, горад паліцы нафтавога, абрысы якога з кожным днём акрэсліваюцца ўсё больш выразна.

Непадалёку ад яго будоўля карпусам прадпрыемства вытворчасці хімічнай базы, а шчы крыху далей — разгараюцца работы на буйных пільночных заводах. Будоўля вядзецца шырокім фронтам на ўсё трох участках з выкарыстаннем шматлікай разнастайнай тэхнікі і перадавых у нашай краіне металаў будаўніцтва. Працуюць пераважна моладзь, сярод якой — некалькі сот чалавек з вышэйшай і спецыяльнай сярэдняй адукацыяй і спецыяльнай прафесійнай на будоўлі працяг прыехаўшых на будоўлю пасля заканчэння сярэдняй школы. Гэта адна з будоўляў, над якой шэфстваваў і якую практычна ажыццяўляе наша слаўная моладзь, Ленінскі камсамол.

Тэрміны ўводу ў строй нашага завода вызначаны сур'езна, — гаворыў няя ў размове з намі кіраўнік тэста «Нафта» тав. П. І. Катавоў. — Магу смела сказаць, што ні адзін завод падобнага тыпу такімі тэмпамі не будаваўся. Тым не менш мы імкнемся і гэты тэрмін скараціць.

Якраз у тым дні тут падагульвалі вынікі выканання сацыялістычных абавязанстваў, узятых у гонар чарвеньскага Пленума Цэнтральнага Камітэта КПСС. Калектыв тэста выканаў паўгодавае план будаўніцтва-мантажных работ на 106 працэнтаў на дзесяць дзён раней тэрміну, даўшы пры гэтым дзесяткі тысяч рублёў эканоміі за кошт павышэння прадукцыйнасці працы і ўкаранення ў вытворчасць рацыянальна-аэрацыйных прапароў. Каб па-сапраўднаму ацаніць гэты факт, трэба мець на ўвазе, што будоўля мадала, і розныя непадалкі на ёй на першым часе непазбежны, аднак моладзь энтузіязм будаўніцтва, ясна ўсведамленне імя важнасці справы, якую яны робіць, далі свае вынікі.

Вярнуўшыся ўжо ў Мінск, я працягнуў у адной з газет кароткую справаздачу пра вялікі мінгін — паліцы нафтабудуўніцтва, прысвечаным рашэнням Пленума ЦК КПСС. Адной з выступаўшых на мінгінку

была знатная на будоўлі тынкоўшчыца, брыгадзір брыгады камуністычнай працы Галіна Сяргун. Гаворыла аб выключным значэнні прынятых Пленумам дакументаў, яна заявіла:

— Наша брыгада ў мінулым месяцы план аддзельных работ выканала больш чым на 150 працэнтаў. Не пашкадуем сіл і энэргіі, каб дэ-тэрмінава выканаць сямігадовае заданне.

Я ўспомніў Гаю Сяргун — невысоку і нават кволаю на выгляд дзяўчынку ў рабочай спяцоўцы, пільнаю выпускіну будаўніцтва тэхнікума ў Віцебску. У час адной з нашых разоў яна была вельмі змяшчана, што яе брыгада «спалірае» будаўніцтва на аб'екце, і можа здарыцца так, што апынецца без работы на які дзень-другі. Разам з тым са шчырай радасцю яна паведаміла, што даве сабраўкі па брыгадзе вытрымалі экзамен і паступілі ў педагагічны інстытут. Не так даўно партрэт Гаі быў надрукаваны ў «Праўду», цыпер яна атрымае з розных канцоў краіны шмат прыветлівых, дэпых, падобдэравачых пісем.

Глядзім на гэтую простую, сіпную дзяўчынку і мямовлі думачкі: адкуль у яе столькі энтузіязму, сіпрыты ў рабоце, кемліваці! А хіба Галя Сяргун выключанне на будоўлі?

Калектыв тэста прыняў на мінгінку пастанова, у якой побач з гарачым адбораннем рашэнняў чарвеньскага Пленума ЦК КПСС, запісаў: «У адказ на заклік ЦК КПСС мы абавязваемся на год раней тэрміну ўвесці ў дзейнасць першую чаргу нафтаперапрацоўчага завода, а заданне сямігадкі выканаць за шэсць тыдняў».

Вось так увесь савецкі народ успрымае рашэнні Пленума, яго Вяроў да рабочых і работніц, да калгаснікаў і калгасніц, да савецкай інтэлігенцыі, да ўсіх працоўных Савецкага Саюза, як і яркую, змястоўную прамову на Пленуме таварыша М. С. Хрушчоў. У гэтых дакументах мы бачым разгорнутую, захапальную праграму далейшага развіцця нашай краіны, насыпанна шпаркага руху нашага народа па шляху камуністычнага будаўніцтва. Плян сямігадкі, вымаганні XXI з'езда партыі, уласабодна ў жыццё з небылай тэраўнай энэргіяй шырокіх працоўных мас, і партыя, яе Цэнтральны Камітэт накіроўваюць гэтую энэргія па правільнаму рэчышчу, адкрываючы ўсё новыя рэзервы і магчымасці.

Мы свядкі і ўдзельнікі падзей, якіх не ведала гісторыя. І кажу, як не нам, літаратарам, якім партыя абавязвае важнейшую выхавальную зорку, трэба прыкласці ўсё свае здольнасці, каб адлюстраваць веліч гэтых падзей, паказаць шчыры энэргія, духоўнае багачце і прыгажосць нашых сучаснікаў, што ў іх стваральнай стваральнай працы ўзводзіць сонечны будынак камунізму!

Тарас ХАДКЕВІЧ.

Пайшлі паязды...

На карту Беларусі занесена новая чыгуначная станцыя — Калій. Гэтымі днямі да яе пайшоў са Слуцка першы цягнік. У ім былі абсталюванне і матэрыялы для будаўніцтва гіганта хімічнай прамысловасці рэспублікі — Старобінскага калійнага камбіната.

«Было гэта роўна год назад. У Слуцк прыехалі праекціроўшчыкі, будаўніцкі-пучейцы, механізатары. Ім даручылі пракласці пад'язны пуч да калійнага камбіната і горада Нова-Старобінска. Першую чаргу калектыв абавязваўся аздаць у эксплуатацыю ў ліпені 1959 г. Належкая гэта была справа. Будуць пуч павінны быў прабей праз раку і забалочаныя мясціны.

Дзень і ноч працавалі на трасе экскаватары, бульдозеры, аўтасамазы, пад'ёмныя краны. Меш чым за год будаўніцкі-пучейцы ўклаў у насны паўміліяна кубаметраў зямлі.

Рабочыя будаўніцтва поезда разам з калектывам механізаванай калоніі прафіль багаты, выкапалі 30 тысяч кубаметраў торфу, а замест яго насыпалі пясок.

У ходзе будаўніцтва перадавыя калектывы механізаванай калоніі — экскаватарчыкаў Івана Краўчанкі, Леаніда Варышкіна, Васіля Аўчыніківа і Міколы Бурчка заваявалі званне брыгады камуністычнай працы.

Добра працавалі брыгады пушеч-

цаў Віктара Лясоты, Тадэўша Чурака і інш.

25 кіламетраў пучі ўступіла ў строй. Цяпер разгарнуліся работы па будаўніцтву другой чаргі

М. БУРЫ.

На здымку: першы поезд пахво-

дзіць да станцыі Калій.

Фота аўтара.

Выстаўка прыкладнага мастацтва Югаславіі

За апошнія гады працоўны нашай рэспубліцы пазнаёмліліся з прыкладным і вывучэнным мастацтвам Кітая, Венгрыі, Польшчы. Дзімы ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адкрылася выстаўка сучаснага прыкладнага мастацтва Югаславіі.

У трох залах выстаўлена больш пяцісот розных экспанатаў. Сярод іх — шклянны і керамічны посуд. Гэта ў асноўным сталовыя сервізы, аб'екты. Некаторыя з іх прыцягваюць увагу чысцінай апрацоўкі, цікавымі ўзорамі, арыгінальнай формай.

Есць на выстаўцы некалькі стэндаў з узорамі этыкетак і рэклам.

Але найбольшую цікавасць уфудляюць экспанаты мэблі. Тут розныя крэслы для адпачынку і работы. Адны зроблены з лавы, другія — драўляныя або металічныя. Выстаўлены арыгінальны гарнітуры, зроблены загараднімі майстрамі М. Антаніні і Б. Бабічам. У гарнітуру уваходзіць шафа, крэслы, пісьмовы стол, канапа, кніжная паліца і інш.

Экспануюцца на выстаўцы вокладкі кніг, а таксама адзіначны і дэкаратыўныя шацкі.

Выстаўку прыкладнага мастацтва Югаславіі ўжо наведвала многа працоўных Мінска.

Расце колькасць Народных тэатраў

Дзімы калегія Міністэрства культуры БССР разгледзела хадайніцтва Віцебскага і Маладзечанскага абласных упраўленняў культуры аб прысваенні назвы «Народны тэатр» драматычным калектывам Польшкага гарадскога, Пастаўскага і Ашмянскага раённых дамоў культуры.

Улічваючы, што гэтыя драматычныя калектывы паспяхова працуюць больш пяці год, маюць пастаянны

склад удзельнікаў, на высокім мастацкім узроўні паставілі на самаўдзяўчэнні сцэны шэраг многаацтвах п'ес савецкіх і замежных аўтараў, праводзіць работу па прапагандзе сірод працоўных высокаўзроста перадавога тэатральна-драматычнага мастацтва, калегія прысвоіла гэтым драматычным калектывам назву «Народны тэатр».

Поспех польскага ансамбля песні і танца

БРЭСТ. Пасля шасцідзёнага знаходжання ў вобласці на радзіму вядомага Люблінскага ансамбля песні і танца Польскай Народнай Рэспублікі. Гасці прынялі ўдзел у свяце моладзі, выступілі ў канцэртах у абласным тэатры. Гледзчыкі гарача, ад усёго сэрца аплядзіравалі польскім сябрам.

Цэля сустрэлі заручбеным сяброў у Баранавічах. У гарадскім парку адбыўся вялікі канцэрт. Затым ар-

тысты сустраліся з удзельнікамі мастацкай самадзейнасці горада. Гасці наведвалі піонерскі лагер баранавіцкага масакамбіната «Паўлінава». Удзельнікі ансамбля далі для пільнараў канцэрт, дзеці паказалі гасцям сваё мастацтва.

Польскі ансамбль песні і танца таксама выступіў у канцэртах у Івацэвічах і Бяроза. З вялікім поспехам прафій канцэрт на будоўлі баранавіцкага ДРЭС.

Нашы будні ЗАГЛЯДАЮЧЫ ў БУДУЧЫНЮ

Расказ старэйшай калгасца «17 верасня» Навіцкага раёна В. Галушкі.

Заглядаючы ў светлую будучыню, мы, калгаснікі, часта ўспамінаем мінулае. Няяк раніняй вясной механізатары, праваражычкі гатоўнасці тэхнікі да сабы, выехалі ў поле. Толькі што сьнег усю. У нізкіх месцах стала вада. А нам не чарпалася: механізатары, параўнішчы з палыводамі, вырышлі арань выбарачна.

Вядома, што сёлётыя вясна была, як казалі ў нас, ліхаманкавай: цёплыя дні раптам змяніліся дажджамі або сцюжам. Але тэхніка ў нас працавала, не прастойвала.

Работу трактарыстаў мы прывыклі старанна праваць. Не таму, што не даяраем ім. Клапатлівы гаспадар павінен ведаць поле, як свае пяць пальцаў.

«Ну, як работай задаволены?» — пытаўся механізатары.

Выдатны ўходны яравых былі для іх «атэстатам атэласці».

Калгасны бухгалтар, які не першы год насё сваю службу, усміхаючы і гаворыць, паказваючы на папку:

— Тут захоўваліся некалі акты аб прастах машынах...

Цяпер гэтыя папэркі — музейная рэдкасць. Кожная машына выкарыстоўваецца ў калгасе максімальна. Нашы механізатары — выдатныя майстры сваёй справы. Яны здольны выконваць і больш складаныя задачы, чым вадажны машыны. Мы, напрыклад, сваімі сіламі аманіравалі складаны кормапрыгатавальны камбайн, які абслугоўвае цэлую ферму. Наперадзе работы па збудаванню калгаснага ліўнавазда, новай удасканаленай сістэмы падачы вады на жывёлагадоўчыя фермы. На гэтым мы, вядома, не спынімся. Нашы механізатары маршч аб стварэнні ў бліжэйшым часе спецыяльнай ліній аўтакармушак. Яна дазволіць да мінімуму скараціць штаты па абслугоўванню ферм, гадоўнае ж аблегчыць працу калгасніка.

Вясня першага года сямігадкі вызначылася не толькі механізацыяй, тэхнічай, акая востыліся ўваходзіць у наша жыццё. Пасля работы часта

Палац культуры ў вёсцы! Ці не вельмі гучна сказаць? Думаецца, што не. Будынак палаца вялікі, прыгожы і, можна смела сказаць, не горшы ад сталічных памяшканняў такога роду. Капштаў гэты будынак нямаю. Часам можна бачыць нават паліцы калгасца: маўляў, занатад размахнуліся...

Але цяпер, калі зняты рыштункі, будынак, без хвалявання глядацтва на яго. У нас былі ўсе падставы асцягнаць на будаўніцтва палаца амаль паўтары мільёна рублёў. Бо ў мінулым годзе прыбытак калгаса пераважыў за дзевяць мільёнаў! Да канца сямігадовага дахода арцель зарастаў амаль у паўтары раза. Разумела, павялічыцца і нездымны фонд — асноўна крыніца, якая дазваляе павышаць наша агульнакалгаснае багачце.

У нашым Палацы культуры будзе глядзельная зала са стацыянарнай кінатастоўкай. Яна разлічана на 410 месца. У цэнтры памяшкання размясціцца гурткі агранаміі і тэхнікі. Вялікая мансара да удзельных відам на калгасныя палі доўжыцца самадзейным артыстам і музыкантам. Прасторнае памяшканне атрымае калгасная бібліятэка — да канца сямігадкі кніжны фонд яе складае пяць тысяч тамоў! Будзе мецца і дзяўчы, што ў час адпачынку захапаліцца шахматамі і шакаматы. Палац забяспечаны магучай асвятляльнай апаратурай, мае паравое апапленне. Усё гэта аманіравана рукамі калгасных умельцаў.

Такі палац будзе цалкам адпавядаць узроўню культурным запатрабаванням калгаснікаў. На тэматичны вечары ў палац мы маркеем запрашаць літаральна ўсіх членаў арцель. І час для гэтага знойдзецца, бо амаль усе працавіцы работы будучы механізатары, што асабліва важна для жывёлагадоўчы, якія часам яшчэ не маюць магчымасці адлучыцца з

фермы, бо вельмі загружаны рознымі клопатамі па доглядзе жывёлы.

Было б смешна нам, людзям, што жыццё на ўлонні прыроды, думачы пра нейкія спецыяльныя «вылазкі» на рэчку ці ў лес. Тым не менш калгаснікі павінны мець умовы для сапраўднага адпачынку і ў летні час. Гэтая адпачынаць намі ўлічана. Будуча стадым з рознымі спартыўнымі пляцоўкамі. Ён будзе размяшчаны ў самым цэнтры галоўнай сядзібы. Месца падарана надзіна ўдалае. З аднаго боку — густы сасновы бор, з другога — калгасныя палі.

У парку можна спакойна адпачыць, там будзе летняя аэстрада, клубны вяска. Прыехаў з поля ў нас амаль у кожнага калгасніка ёсць вяска, многа матыцкаў, прынаў дашу, пераапрацуе — і на стадыні або ў парку.

Мы маркеем аблегчыць працу калгасніц, вызваліць іх ад розных клопатаў па гаспадарцы. Ужо ў будучым годзе пачнем будаваць механізаваны хлебняк і пральню. Сельню плануе ў бліжэйшым час пабудавать у цэнтры вёскі камбінат бытавога абслугоўвання. Не прыдзецца траціць каштоўны час на паездку ў раённы цэнтр па розных гаспадарчых справах. Волны час калгасніка зможа прысвечыць культурнаму адпачынку.

Нашы дзве асноўныя вёскі носяць пачынальны назвы — Высокая Ліпа і Валіка Ліпа. Сапраўты, ліп у нас многа. Але ліпы больш салодкіх дрэў. Некаторы год назад мы заклаў вялікі сад. Некаторыя дрэвы пладаносіць ужо. Садамі ў нас займаецца чалавек, які вельмі любіць сваю справу. Усцёну Абрамовічу — гадоўнаму садоўніку і агарадніку — ужо за семдзесяць. Ён не па гадах жывы чалавек. У гэтым годзе па яго ініцыятыве пачалася пасадка дрэў уздоўж дарогі і праніваўна.

Наша вёска Высокая Ліпа знаходзіцца за якія-небудзь 120 кіламетраў ад Мінска. У нас час гэта не такая ўжо вялікая адлегласць, а ўсё ж сапраўднай дэлавоў сувязі наш калгас са сталічнай не мае. Асабліва і не памятаю выпадку, каб да нас у калгас прыехалі вядомыя артысты, прадстаўнікі навуковага свету, квалі-

фікаванія лектары. Для людзей агранамічнай навуцы ў нас ёсць што паказаць, многаму і мы маглі б у іх павучыцца.

У свай час да нас

ЯНКА КУПАЛА — НАША ПЕСНЯ І СЛАВА

Строгі і шчыры бацька...

(3 успамінаў пра Янку Купалу)

Для нашай моладзі, якая нарадзілася ў жыццё ў шчасліваю савецкую эпоху, могуць быць нават неапраўданыя тэмы ўважання, у якіх мы, прадаўцы старога пакалення, жывы, працавалі, вучыліся, знаёміліся з творчасцю лепшых пісьменнікаў.

Будучы вучнем Мядзельскай школы, я падпісаўся на газету «Наша ніва» і пачаў атрымліваць яе з пошты. Аднойчы майго бацьку выклікаў да сваёй урады і зрабіў яму заўвагу: «На ваша прывітанне прыходзіць крамольная газета». «Якая?!» — адказаў бацька. «А вась гэта...» «Наша ніва». «Дык яна ж давольна!» — кажа бацька. «Іна то «давольна», але лепш будзе, калі ты далей на яе падпісвацца не будзеш...».

Літаральна так, як адзін «грамадначальнік» у Салтыкова-Шчадрына выдаваў загад: «Хадзіць па вуліцы дазваляецца ўсім грамадзянам у які час — і ўдзень, і ўночы. Заўвага: а ну, паспрабуй толькі!».

Бацька прыйшоў дамоў і расказаў мне пра гэта ў ўрады. Я застудзіўся. Але бацька адразу ж знайшоў і выхад: «Не гаруй! Усе ж ездзіць у Вільню па тавары. Мы жэ папрасім, ён і будзе прывозіць нам адразу ўсе чарговыя нумары». Так і зрабілі. Газеты мы атрымлівалі, абыходзячы пошту, вельмі рэгулярна і без «гутаў» з паліцыяй... Чыталі мы яе ўсёй сям'ёй, насілі я і таварышам у школу.

Вось у гэтай газеце я і спаткаў упершыню (1912 г.) вершы Івана Дамінікавіча — Янкі Купала. Яго творы заападалі ў душы, і ў сэрца. Яны чаравалі вяселлем, глыбінёй і адначасова вялікай сардэчнасцю і патэтычнасцю.

Пачалі трапляцца ў Мядзелі зборнікі твораў Янкі Купала, друкаваныя ў Пецярбургу, — іх прывозілі хлопцы, якія там вучыліся або працавалі.

У школе вершы Янкі Купала перапісвалі многія вучні ў сшыткі і на дні канікул (вясковыя хлопцы жылі ў Мядзелі на кватэрах) адвозілі ў вёскі...

Надзішла вайна 1914 г. Эвакуацыя. Я ўжо вучыў настаўніцкай семінарыі, апынуўся ў горадзе Невелі (у той час — павятовае горад на Віцебшчыне). Адзін з таварышаў прывёз да Пецярбурга, дзе гаспаваў у сваёй радзі, томик вершаў Янкі Купала «Шляхам жыцця».

Гэты томик па чарзе пабываў у гаспадар на ўсіх нашых вучняў. Чытаў яго з вялікім хваляваннем і з...

Аднойчы нехта з таварышаў прывёз зборнік у семінарыю, і яго выдалі заўважана адзін з настаўнікаў. Мы страшанна зазіраліся, бо падумалі, што томик «канфіскаваны» (быў 1916 г.). Настаўнік перагарнуў кнігу, зірнуў на партрэт Янкі Купала.

Мы ўсе зацікавіліся, чакалі «прысуду». І тут пачулі: «Партрэт вельмі падобны. Я бацьку паэта ў Пецярбургу. Але вась што вам парадажу: вы прыносьце ў семінарыю толькі тэя кнігі, якія вам патрабую на раскладу ўрокаў...» І аддаў кнігу назад.

У далейшым часе (1925 — 1929 г. г.), калі мне даводзілася бываць у Мінску, Іван Дамінікавіч і яго жонка Уладзіслава Францаўна ярадка запрашалі мяне да сябе. Даўшы кароткі, як звычайна, і трывалы заўвагі на мае апошнія творы, Іван Дамінікавіч заўсёды даручаў мне пачытаць уголас свае новыя, ненадрукаваныя творы. У часе гэтага чытання ён рабіў нататкі на паперы. «Гэта», — кажаў ён, — я правяраю, бо сам сабой часам прапусціў якую «нязграбнасць».

Аднак у той жа час не было лепшага субсідэнта, чым Янка Купала. «Так і ўсё ў раскрывае сябе субрама і ў сваю чаргу ўважліва іх трымаць у сабе вельмі проста. Скрыпіць яго прыжмурвання добры вочы, і ён, страўнакчю натаргушы поел з паярны, таке ўмеў трапінае слоўца народнае ўстаўці у гутарку, што субсідэнт не мог не рассямяцца. Нейкая лірычная шпільня ішла ад яго слоў. Але разам з тым у гутарках яго была і рэдка прамаца...» (П. Тычына).

«Гэта быў вясёлы, жыццярэдны, шліхты да забравушчых жартуў і гумару чалавек» (Колас). Каласнікі ўспамінаюць пра Купала: «Скрасіліся фактары, найбольш з маёй жонкай, аб жыцці і прабытаннае расшытае, правядзе, дзе хто працуе...».

«Купала вельмі любіў слухаць апавяданні аб жыцці простых працоўных людзей...».

Яго надзвычайна цікавіла да жыцця вывучала перш за ўсё горкаўская прага да людзей. Таму ён і мог ствараць свае прайсканнія песні, бо ведаў жыццё самых разнастайных коў грамадства: сярод добрых знаёмых яму людзей былі засячковымі арандатары, найбольш з маёй жонкай, памешчыкі, ксяндзы і паны, чорнаробыцы ў броварах, засячковае шліхта, сялянне, бібліятэкары, жанандар і салдатны акцёры і вучоныя, літаратары і разнастайныя грамадскія дзеячы. Асабліва магла быць задаволеная гэтая прага паэта да людзей пасля Вялікага Кастрычніка, калі ён атрымаў сапраўдную магчымасць вывучаць жыццё.

Людзі заўсёды былі вакол яго, і сам ён заўсёды быў сярод людзей. «Памітаў, зямой 1935 г. у час «партызанскага плесну» Саюза савецкіх пісьменнікаў у маленькім доміку Янкі Купала збіраліся паэты розных народаў нашай зямлі. І акія ж цікава пачынаў праводзілі мы там за сталом многадасядчанага гаспадарар...

Вось ён пачаў пытацца далей: «А якія яго творы вам больш за ўсё падабаліся?» Калі я назваў добры дзесятак вершаў, у тым ліку «Не пасядзя каласы», Валеры Якаўлевіч сказаў: «Я не толькі ведаю творы нашага вялікага паэта, але і сам перакладаў іх на рускую мову. Тым больш павінны ведаць і любіць яго творы дзеці беларускага народа. А ці бачылі вы яго?»

Я адказаў, што выехаў з радзімы хлапчуком, што жыў усю вайну па-за яе межамі, а цяпер вярнуўся з Чырвонай Арміі.

Валеры Якаўлевіч пачартаваў: «Гэта, магчыма, і добра для вас. Вы ў нас павучыцеся, будзеце пісаць добрыя творы, з якімі вам не сорамна будзе з'явіцца на суд да Янкі Купала, бо пераважаю, ён будзе для вас больш строгі суддзя, чым я. Чаму?! А таму, што хоча я добра разумею беларускую мову, але я ўсё ж магу крытыкаваць вас з агульнамастацкага боку, а ён... Ён вас пакрытыкуе дадаткова і з другога, не менш важнага боку — з боку мовы...»

У 1923 г. вышаў з друку першы зборнік маіх твораў «Строма», у які ўваходзіла каля двух дзесяткаў вершаў. У 1924 г. я ўпершыню пабыў у Мінску. Вось тады і знаёміўся асабіста з нашым Іванам Дамінікавічам. Як і прадбачыў Валеры Якаўлевіч, і спаткаў сапраўды строгага суддзя. Ён, між іншым, не любіў многа размаўляць як аб сваёй, так і аб чужой творчасці. Але кожнае спужанае слова яго важыла вельмі многа.

«Мне», — кажаў Іван Дамінікавіч, — дорага кожнае новае слова, якое з'яўляецца ў нашай паэзіі, літаратуры з народных крыніц. З гэтага боку — ты малавучына. Але трэба больш патрабавальна ставіцца да тэмы, да яе апрацоўкі.

Ты бачыў кропельку расы на лісьціцы, асабліва, калі ўзыходзіць сонца? Гэта маленькая кропелька зіхціць, як дыямент. Вось і кожны, самы маленькі верш павінен зіхціць, як дыямент. Цяжка даць такую апрацоўку? Папрабуй і... папрабуй. Папукай і добрую думку і добрую форму да гэтых думкі.

Ліханыя на вас, хлопчыкі! Я, можна сказаць, самавук. Вельмі не лёгка мне было выбівацца на дарогу. І ўсё ж, не хвалячыся, скажу, тое се зрабіў. А вам — інстытуцкі наадчыналі, стыпендыі даюць, професараў трываюць, вучаць, а вы што? Вось я чытаў надаўна твор аднаго «паэта», дык ён ведае як напісаць. А вась так, як пагоншчых вярболоў складае свае песні... Не чуў як? Я табе скажу:

А вась адзін вярболоў ідзе, ідзе... А вась другі вярболоў ідзе, ідзе... А вась трэці... І так да тысячы. Гэта, браце, не паэзія!

Трэба і жыццё ведаць не па кнігах, трэба ўсё або як можна больш пабачыць на свае вочы...»

У далейшым часе (1925 — 1929 г. г.), калі мне даводзілася бываць у Мінску, Іван Дамінікавіч і яго жонка Уладзіслава Францаўна ярадка запрашалі мяне да сябе. Даўшы кароткі, як звычайна, і трывалы заўвагі на мае апошнія творы, Іван Дамінікавіч заўсёды даручаў мне пачытаць уголас свае новыя, ненадрукаваныя творы. У часе гэтага чытання ён рабіў нататкі на паперы. «Гэта», — кажаў ён, — я правяраю, бо сам сабой часам прапусціў якую «нязграбнасць».

Аднак у той жа час не было лепшага субсідэнта, чым Янка Купала. «Так і ўсё ў раскрывае сябе субрама і ў сваю чаргу ўважліва іх трымаць у сабе вельмі проста. Скрыпіць яго прыжмурвання добры вочы, і ён, страўнакчю натаргушы поел з паярны, таке ўмеў трапінае слоўца народнае ўстаўці у гутарку, што субсідэнт не мог не рассямяцца. Нейкая лірычная шпільня ішла ад яго слоў. Але разам з тым у гутарках яго была і рэдка прамаца...» (П. Тычына).

«Гэта быў вясёлы, жыццярэдны, шліхты да забравушчых жартуў і гумару чалавек» (Колас). Каласнікі ўспамінаюць пра Купала: «Скрасіліся фактары, найбольш з маёй жонкай, аб жыцці і прабытаннае расшытае, правядзе, дзе хто працуе...».

«Купала вельмі любіў слухаць апавяданні аб жыцці простых працоўных людзей...».

Яго надзвычайна цікавіла да жыцця вывучала перш за ўсё горкаўская прага да людзей. Таму ён і мог ствараць свае прайсканнія песні, бо ведаў жыццё самых разнастайных коў грамадства: сярод добрых знаёмых яму людзей былі засячковымі арандатары, найбольш з маёй жонкай, памешчыкі, ксяндзы і паны, чорнаробыцы ў броварах, засячковае шліхта, сялянне, бібліятэкары, жанандар і салдатны акцёры і вучоныя, літаратары і разнастайныя грамадскія дзеячы. Асабліва магла быць задаволеная гэтая прага паэта да людзей пасля Вялікага Кастрычніка, калі ён атрымаў сапраўдную магчымасць вывучаць жыццё.

Людзі заўсёды былі вакол яго, і сам ён заўсёды быў сярод людзей. «Памітаў, зямой 1935 г. у час «партызанскага плесну» Саюза савецкіх пісьменнікаў у маленькім доміку Янкі Купала збіраліся паэты розных народаў нашай зямлі. І акія ж цікава пачынаў праводзілі мы там за сталом многадасядчанага гаспадарар...

Уладзіслава Францаўна жартвала пры гэтым: «Слухайце, Уладзі! Чаму вы яго не пакрытыкуеце, каб яму пасля не спалася ноч усю?»

Я адказаў на гэты жарт так: не магчыма крытыкаваць твор, у якім гарманічна суадажданы думка і форма...

Нас, малодшых, Іван Дамінікавіч вабіў яшчэ і сваімі прыхільнымі ад-

але многа і застанецца. Вось як у лесе: падмаецца маладыяк — не прадаўрае праг яго. А пачавай, пройдзе год дзеці — застануцца тонкія, прыгожыя сасонкі, а рэшта — пазасыхала, спынілася... Змаганне, хлопчы!».

Аднойчы лажалі мы з Іванам Дамінікавічам на беразе мора (1924). Ён памачуў, як звычайна. Пасля кажа: «Вось, браце, хвалі на моры. Няма ім ліку, няма ім спакою. Так і наша думка. Загадаеш сам сабе: ні аб чым не думаць, хоць колькі хвілінка. Не! Адна думка набягае за дру-

гоў. Аблётаеш думкаю ўвесь свет, усё вядзі... Устане перад тваімі вачыма і тое, што было, і тое, што ёсць. Бацьку, адца, і тое, што будзе... Бацьку, як красуе наша Айчына...»

Свае высокапаэтычныя думкі Янка Купала ўвабываў у словы-творы, якія з'яўляліся яго найпрыгажэйшымі саматветы і будуць унікаць да працы і да змагання за пачасце наступныя пакаленні.

Уладзімір ДУБОУКА.

Успамінаў пра Янку Купала.

Констанцыя БУЙЛА

У тваёй дом я прыходжу

З дзён юначых да старасці год нас няўзменна дружба янала. І ў шасці, і ў сямі год у тваёй дом я прыходжу, Купала. Ты мне сэрцам заўсёды спрыяў, Гаспадыня цыпер ў тваёй хаце Твая жонка, твой друг, а мая — І сестра, і падруга, і маці. Вось таму ў тваёй я сямі! Маю ласку, любоў і сягаду, І пачуццямі ўсімі сваімі Я душыўна дзяліцца з ёй рада. А чаму на парог твой заўжды Я даў хваляваннем глыбокім? Мо таму, што на шлах твой шырокі Я драбніцкі каля сядзі. Як вясёлкі яскравай дуга, У пазні шлах твой адзінак. Ну, а побач ступала нага Маёй скромнае мары дзіцячай. Мае думы ты сціпла зборю У букетіку «Кветкі Курганнай». Неўпрыкмет прайшлі гады, Сізіна маю скронь заснавала. Ты ж душы маёй бліжэй заўжды, Дружа родны мой, Янка Купала.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

ЯГО СЛОВА

Ён быў мне першай літарай У першым буквары, І першаю вясной Сэрца падлёў гарыстых, І першай кветкаю Чудоўнае пары, Сіхжынік першаю І шлахам прамістым. Калі Кастрычнік Ленінскай рукой Сарваў з народа Кайданы-аконі, У вольным рокаце Пары вялікай той, Як гром вясны, Яго пачуў я слова. Ён абудзіў У сэрцы юнака Пачуццёў дэльных І вялікі гучы Я кветку-папараць Даўно шукаў, Цыпер краўліўся Да кветак мае рукі. Ён быў мне першай літарай У першым буквары, І першай кветкаю Чудоўнае, ясна... Хай проты сказ Аб слаўным песьняры Ляшчы, як ластаўка Імявіна вясною.

Успамінаў пра Янку Купала.

Констанцыя БУЙЛА

„Партызаны, партызаны...“

Гэта было ў 1942 г. у партызанскім лагэры каля вёскі Руднаўка. Мы сядзелі ля агню, граліся, гутарылі. Было ціха. Раптам непадалік пачуліся крокі, трэск ламачка. Хтосьці прадыраўся праз гучыня маладога ельніку. Мільгануў прамень кішыннага літарыка, пагас, мільгануў зноў. Неўзабаве з цэмыра паказалася чалавечая постаць і шпарка, амаль падбегам, рушыла да агню. Усе мы насцеражыліся: можа, нейкі тэрміновы загад са штаба? Калі чалавек падшоў да агню, я пачаў сваёго сябра Змітрака Ластовіча, з якім мы разам пашлі ў партызаны. Змітрок прыеў ля агню побач са мной. Не цяжка было заўважыць, што ён нечым моцна ўсхваляваны. Хоць у нашых вачах было няможа запытанне, Змітрок маўчаў, погляд у яго быў задумлены, журботны. Нарэшце, калі маўчанне зрабілася непераным, я не вытрымаў і запытаў: — Што здарылася, Змітрок? Замест адказу ён выняў з кішні газету і працягнуў яе мне. — Чытай!

Яшчэ нічога не разумеючы, я стаў разгортваць яе і дельна не ўскрыкнуў ад нечаканасці — такі знаёмы і дарагі воблік Янкі Купала быў у жадоўным акаймаванні. Яй доўга не мог адарваць свайго погляду ад партрэта.

— Хлопцы! Янка Купала памёр!... выдмхнуў я.

— Што ты кажаш?! Не можа быць! — ускрыкнулі адразу некалькі чалавек.

Я прачытаў некролаг. Усе моўчкі, не глядзячы адзін на аднаго, усталі. Сэрца разрываўся ад жалю, да горла падступалі нейкі даўкі камік. Наўжо Купала няма сярод нас, наўжо сціхнуў назаўжды яго натхненны голас?

Хвіліна маўчання цягнулася. Толькі голле патрэскаваў у агні. У цяжкім роздуме я разгарнуў кніжку дарагога песьняра. З томікам вершаў Купала я не разлучаўся ніколі. Вось і цяпер перад вачыма: Уздымайся з нізі, сакаліна сям'я, Над крыжамі бацькоў, над нягодамі.

Успамінаў пра Янку Купала.

Констанцыя БУЙЛА

„Партызаны, партызаны...“

Занімай, Беларусь маладай мая, Свой пачыск пасад між народамі! Родная Беларусь! Як ён любіў яе, якія пышчотныя словы знаходзіў, каб выказаць гэтую любоў! Да апошняй хвіліны веруў паэт, што будзе яна зноў вольная, бо ведаў, што мы не дамо яе ў крыўду, не кінем на дзек катом. Шля шумуў лес. Здавалася, у гэтай цішыні глухой ночы, у шуме веваных хваляў і яліні чутца вялікая жалба, нявыказаны смутак. Далека-далека над лесам паўнанадзеяне — узыходзіў месяц. Адзеньнеў данесліся словы песні: — Не гісьце голле веры, Воч не тумань, слаза, Чакай нас, друг, і вер У перамогу партызан.

Спявалі каля суседняга вогнішча. А тут, у нас, панавала паўразамаўліваць. Набагада на вочы пакучя слаза.

— Пачытай, браток, Купала. — папрасіў нехта з хлопцаў. Многія вершы Янкі Купала я ведаў напаміны, і таму, не заглядаючы ў кніжку, пачаў: За прабу, за шчасце, — за лепшую долю, Вазьміся, мой друг, пастой! У крыўду не дайся, свайго лабівайся, Адага хай будзе з табою...

Неўзабаве кніжка Купала пачала пераходзіць з рук у рукі. Кожны выбіраў які-небудзь верш і чытаў яго ўголас, астатні моўчкі, стаіўшы дыманне, слухалі. А неба над лесам усё аясела, чырванела, налілася барвовымі колерамі. Не, не месці гэта ўзыходзіў — гэта быў блякі зарыца, залевены блякі вайны. Дзесяці дэкада праграмілі гарматы, данеслі дэкада кулямётаў. І калі Змітрок качаў чытаць заўважылі мы напаміны верш:

Партызаны, партызаны, Беларускія сыны! За няволу, за кайданы Рэжыме гітлераў паяных, Каб не ўскрылі век яны... —

вядуцель далёкага бора нібы акампаніравала яму. На паўнеба крывавага зара. Пачулася каманда «Да зброі!»

Алесь ТРАЯНОўСкі.

Успамінаў пра Янку Купала.

Успамінаў пра Янку Купала.

Успамінаў пра Янку Купала.

Успамінаў пра Янку Купала.

Успамінаў пра Янку Купала

